

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1615

av Barbro Westerholm (FP)

Insatser för människor med posttraumatiska stressyndrom efter tortyr och krigsupplevelser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för människor med posttraumatiskt stressyndrom till följd av tortyr och krigsupplevelser.

Motivering

Idag finns det uppskattningsvis 200 000 utrikesfödda i Sverige som blivit utsatta för tortyr innan ankomsten hit. I relativa tal tar Sverige emot mest flyktingar med familjer av de europeiska länderna. Sverige har genom organisationer som Röda Korsets Center för torterade flyktingar (RKC) möjlighet att varje år erbjuda rehabiliteringsinsatser för cirka tvåusen torterade flyktingar, men som forskare och läkare har noterat är det bara en droppe i havet.

En stor del av de flyktingar som kommer till Sverige har innan eller under flykten upplevt eller utsatts för övergrepp och tortyr. En studie från 2006 på flyktinghälsovården i Stockholm visade exempelvis att minst 70 procent av alla flyktingar hade varit med om något traumatiskt innan de kom till Sverige. En stor men i vårddebatten ofta bortglömd grupp.

Dessa människor mår ofta fysiskt och psykiskt dåligt och många drabbas av posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Enligt olika studier drabbas runt 60 procent av traumatiserade personer av kroniskt svårt PTSD. Syndromet fördubblar risken för demens, och personer med PTSD är överrepresenterade när det gäller Alzheimers sjukdom.

Idag visar erfarenhet att det bästa är att så fort som möjligt efter ankomsten få bearbeta traumat. Får man göra det som ung så kan man också slippa mycket lidande som gammal. Så har det inte varit tidigare, vilket ofta har lett till att traumat har kommit ikapp senare i livet.

Därför krävs det en ökad medvetenhet om problemets omfattning och en ökad samverkan mellan olika aktörer i samhället. Personalen inom sjukvården har ett stort ansvar vad gäller omsorgen. Men andra aktörer, såsom socialtjänsten, Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, måste bli bättre på att förstå och hantera de traumorna som många flyktingar bär på. Det är inte ovanligt att flyktingar har dåliga erfarenheter från myndigheter i sina hemländer. Därför behövs adekvat kunskap om tortyrens följder, till exempel hur prestations- och funktionsförmågan påverkas, samt hur symptomen kan identifieras och inte minst hur man kan ta upp frågan med den berörde.

Med tidiga insatser och en ökad medvetenhet står vi bättre utrustade inför de utmaningar som står framför oss. Men idag är kunskapsläget bristfälligt, framförallt gällande årsrika flyktingar och det behövs mer geriatrisk forskning om mångkulturell äldreomsorg. Kunskapen om evidensbaserade behandlingsformer är därtill begränsad och i stort behov av utveckling, precis som forskningen om tortyrens sena effekter och långtidskonsekvenser.

Det är också viktigt att vara medveten om det stora lass som vårdpersonal idag drar i behandlingen och vården av personer med PTSD och demens. Vissa arbetsuppgifter kan av patienter upplevas som ett övergrepp och det kan i sin tur skapa skuld känslor hos personalen. På Judiska Hemmet i Stockholm bearbetar därför personalen sin arbetssituation hos psykolog en gång i månaden.

I väntan på en bredare och mer djup kunskap om behoven och behandlingarna måste vi se vad vi kan göra här och nu. För det finns åtgärder som kan genomföras på såväl kort som lång sikt.

- **Utnyttja de resurser som finns.** Ett sätt att förbättra förhållandena för årsrika från andra kulturer med PTSD är att rekrytera fler personer med utländsk bakgrund till vården. PTSD i kombination med demens kan leda till att man tappar sitt andraspråk och återgår till sitt modersmål. Då är det viktigt att det finns personal med kulturell kompetens som kan förmedla och tillgodose dessa patienters behov. Dialogen med anhöriga är också viktig och deras åsikter och kunskaper måste tas tillvara.
- **Höj kompetensen.** Vårdpersonal behöver få utbildning om PTSD för att möta nya grupper på väg in i äldreomsorgen. Det saknas idag undervisning på läkarlinjen och i utbildningen av övrig sjukvårdspersonal i Sverige om denna patientgrupp

problematik. Detta till skillnad från våra nordiska grannländer, som dessutom tar emot betydligt färre asylsökande än vad Sverige gör. Fler arbetsgivare, såväl offentliga som privata, bör exempelvis se till att anställda får genomgå utbildningen till Silviasyster för att öka personalens kompetens inom demensvården.

- **Ökad samverkan.** Det är viktigt att inte enbart behandla detta som en strikt vårdfråga. Vi måste förbättra samverkan mellan aktörer för att förmedla och sprida den kunskap som finns. Fler än personal inom vården måste få kunskap om de trauman som många flyktingar bär på så att tidiga åtgärder kan vidtas. Att man är frisk i benen behöver inte betyda att man är frisk mentalt.
- **Öka medvetenheten.** Det har saknats en bredare insikt om den utmaning som ligger framför oss. Utmaningen måste diskuteras för att skapa insikt om dess omfattning och hur den kan adresseras. Utan insikt är det lönlöst att föreslå några åtgärder. Mot bakgrund av ovanstående anser vi att regeringen bör initiera ovanstående insatser och detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Barbro Westerholm (FP)